

Strödda anteckningar om boktryckaren Ignatius Meurer.

Sedan gammalt är känt, att han 1613 7/2 blev vigd vid hustru Kristina Mortensdotter Klinck, änka efter boktryckaren Anund Olofsson Helsing. Att bruden var dotter till den Morten Klinck, som i 1582-års mantalslängd upptages som bosatt i eget stenhus (n:r 342) i Stockholms stads västra kvarter, torde få anses självklart. Förmodligen var det samma hus, som sedan kom till Ignatius Meurer, västra delen av Västerlånggatan 22. Märten Klinck var härbergerare i västra kvarteret åren 1587 och 1588 (enl. F.U. Wrangel, Stockholmliana I-IV, sid. 222 f.) samt 1573 (Stockholmliana V, 228).

I sitt äktenskap med Anund Olofsson Helsing hade Kristina Klinck en dotter Karin, som 1627 2/12 blev gift med guldsmeden Johan Remer, ty man vet av vigselboken, dels att denna dag en Karin Anundsdötter gifte sig med honom, dels att Ignatius Meurer hade mågen Johann Remer, vilkens moder ägde hus på Smedjegatan (enl. uppgift för 1628 11/8 i Stockholms tänkebok fol. 34). Såsom boende i 2:a gränden från Norreport upptages M. Johan Remmer Guldsmedh i 1646 års förteckning över de Stockholmsborgare, som ålades att mura igen hålen efter trummorna (Wrangel, Stockholmliana I-IV, sid. 369). Wrangel meddelar i samma arbete på sid. 383, att en åttandedel av Johan Remers hus vid Norreport 1683, enl. fastebrev av 10/8 s.å., av dennes mäg löjtnant Arendt Horst uppläts till medaljgravören Ant. Meybusch, samt att, då det såldes 1690 24/5, läget uppgavs vara i nordvästra hörnet av nuv. Salviigränd och Västerlånggatan, d.v.s. Västerlånggatan 4, Aglaurus 1,2.

Ignatius Meurer, som 1613 7/2 gift sig med Kristina Klinck, fick med henne dottern Kristina, vilken 1637 26/11 vigdes vid Joachim Småål och därvid kallas jungfru. Någon annan dotter till Ignatius Meurer är icke känd.

Av bokbindarne i Stockholm var Ignatius Meurer innerligt hatad. Jag citerar här ur Stockholms tänkebok ett par utdrag, som tala för sig själva. Det första har i mycket koncentrerad form återgivits av

Arvid Hedberg i hans uppsats om bokbindarne i Pro Novitate II, varvid han uppger sig ha följt koncepttänkeboken.

1632 27/2 fol 10v. Uthi lijka mätto beswärade Bookbindarene^{sigh}/öfuer

Ignatium Meurer Booktryckiare, att hann hafuer spolierat deras Bodar och någre Böcker, dem ifrå tagett, beropandes Sigh på H.K. Mitz privilegier gifne 1619. där uti hans namnn icke een gångh nämbtt warder. Och efter hann gör dem stoort inpäss och skada uti deras näring, så inlade de efterföllliande, beswärs Puncter, emot honom, begärandes att Kettenn wille dem öfuerwäga, och sijn resolution där upå gifua.

1. Huadh Privilegierne widkomma, som Ignatius beropar sikh upå äre icke honom gifna, utann Booktryckierne sambtligenn, Och förståås serdeeles om dem, som Biblienn här i Stockholm trycht hafua, Och om Ignatius någon wällfångenn Priuilegium hade, så borde honom till thett ringesta, att praesentera Bookbindare Embetet een uth Copia, af samma hanns privilegio, till warning, att de wiste Sigh för skada wachta: Männ nu hafuer hann listeligenn och fallskeligenn umgått här medh, den andra Booktrijckarene alldeles oåtsporätt, hållst mädann hann dem gärna unnar och sägo, att dee af honom Brödet tiggia måste.

2. Seger hann Sigh nu wara kommen till dänn förmögenheet, att hann allehanda slagz Böcker förmåå att upläggia. Därtill swara dee, det må hann tacka Bookbindarne före, och sitt skinneij: Att hann tager af dem 4-gänger meer för sitt förlaagh, än thet honom kåstar, och Bookbindarene missunnar hann, att de allenest för deres Arbetzlön betalldt af hanns förlaagh; Jcke heller hörer honom några privilegierade Böcker att förläggia, Vthann Bookbindarne och Bookförare Embetet, som skole förskaffa allehanda slagz fremmande Materier till academier, Schollstugur och ministerij behoof, the måge wäll wara privilegierade på allehanda slagz Suånska och latiniska Schoolböcker, på thet the måge kunna gifua billigt och christeligt kiöp, dänn fattige Vngds menn till hiellp som luat nafvuer att studera.

3. Upäggiar Ignatius alle upstäders Bookbindare, emot wår Embetz skråå till ölydno, och styrcker them som Bönhaserij drifua weele, huillket

ingenn ärligh Mann står till att giöra, att upägga någon till att handla emot wår nådige Öfuerheetz gifne Skråå och Stadgar: Därföre må mann wäll kalla honom een Bookbindares Lördärfuare.

4. Hafuer Jgnatius sändtt af sitt förlaag till Lübeck att låta inbinda, och sedann sållt dem här inbundna, huillkett är emot all reedligheet. Ty om sådant skulle honom tillstadt blifua: Så hafve wij Bookbindare här intet att giöra, Och måste liquäll utgifua våra rättigheeter och utskijllder till H. K.M:t och Staden.

5. Effter Jgnatius är frij för Cronones och Stadzens utlagor, och liquäll hafuer/och stoor inkämbst af sitt procuratoris Embete. Huarföre hann icke Christeligitt och billigt taxerar sitt förlaagh, att mann så wäll af honom som af Fremmande een Penning till utlagor och huushållningh förtiäna kunne, och hann liquäll sinn ärlige winst hafua kunde, männ hann unnar ingenn någott uthann sigh sielf.

6. Huadh Biblierne anlangar, som hann borttaget hafuer, förhåpoas man att ingenn rätträdig mann är honom byständig. Ty hann hafuer aldrig någon Biblia trycht eller förlagdt; Och ingenn annann Suänsk Biblia är till kiöps uthann dänn in quarto. Och woro thet rätt och billigt, att huillken som hafuer pruilegia af höga Öfuerheeten på Biblier, honom hörer alltid att hafua Biblier till kiöpz, och icke låta sigh sådant wärk feela. Eller andra hafua fritt förlåff att förskaffa Biblier huar the finnas. Så hafuer och Jgnatius sielf haft Lÿbeske Biblier i sitt huus. Deslikest hafua och många konungens tjänare, Borgare och köpmänn, af samma slagz lÿbsche Biblier in 4:te till huus biblier sigh förskaffat. Huarföre tager ignatius icke dem bortt? Så finnes och uti alla Sueriges Landzänder hoos Präster, Borgare och köpmän flere af the lÿbsche quart Biblier, än af the Stockholmische: Och är Orssmann, att the Stockholmische Biblier in folio, hafua icke på tree Åhr funnetz till kiöpz.

7. Huadh Psallmbokenn Ahnlangar, Så hafuer Jgnatius icke håller macht dem att Confisera. Ty hann hafuer icke H.K. M:tz pruilegier där upå. Och om hann än hade, så borde honom settia på titulen, Cum gratia et pruilegio S.R.M. Därföre hafuer hann emot all billighet handlat;

Och borde billigt därför straffas. Rudbeckhij Psallmbook in 8° är och i förlidne åhr 1631. tryckt i Callmar Complet: Och the Lübesche Psallmböcker warda uti alla landzändar här i Suerige af Borgare och köpmän i Lübeck upköpte till 100 taals och warda här i Rijkett försållde. Huarföre låter Ignatius dem icke förbiuda och confisera. Begärer för dänn skulldh att een sådan e. ennyttigh, wrångwijs persoen, som huarkenn giör H.K. M:t eller Stadenn någon rättigheet, må icke vårt reedelige Embete något inpasz tillfoga eller Stadenn någon despect skada afsaknadh i vår näringh försätligenn tillskjnda. ignatius will swara här till skrifteligh till nästa Rådstugu Daagh.

1632 4/6 fol. 27. Samma daagh kom för Rätten Jgnatius Meurer, Booktryckiare högeligenn Sigh beswärandes öfuer Christoffer Reusner dänn yngre på efterfölliande sätt: Dänn låflige Rätten är nogsambytt witterligitt, för huadh orsack schulldh, iagh medh Bookbinderne är räkat uti Denne Rättegångz process, Nembligenn för H.K.M:ttz nådigesete utgifne Priuilegium skulldh, huillket iagh /: såsom ett ledamot till detta Priuilegium:/ hafuer begärat att Exequera, Och för dänn skulld, dett samma här i Rätten praesenterat och tillkänna gifuit, huruleedes iagh wiste någre Suänske Vthrijkes trychte böcker emoot Dätte Priuilegium införde och här i Stadenn woro till finnandes, bidiandes Där hoos om assistentz: Där upå iagh till swar bekom, att iagh skulle taga bårtt Böckerne, ehwarest iagh dem funne, det iagh allena icke understogh migh att giöra, Vthan begärade af Ketten, att någonn annan måtte förordnas, att^{gå}/medh migh, huillket bleef bewilliat, att een Cemner medh Wårdskrifuarenn, Wachtmästarenn och Stadstienarenn skulle gå medh, Där medh iagh migh och wäll lätt mthnöija. Någre Dagar Deretter kom iagh på Cemners Sammarenn och begärade Execution på Deres Dom. Då försändes Wårdskrifuarenn och Wachtmästarenn medh migh till

M. Jören Hornbens¹⁾ booklåda: brachte wårt wärf ahnn, att någre uth-
rijkes trychte Suänske Böker woro Där, Dem will iagh hafua bortt.
Hann swarade, Ähre Här nagre som eder tillhöra, så tager dem bårtt:
begynte alltså skäåla och bannas. Då gick Wachtmästarenn in Der Book-
binderne bodde och böckerne woro och togh Dem neder af hyllann,
Psallmböcker 10 st:r och 3 Biblier in quarto. Då sade Jören, Du äst
minn Förrädare, Du röfuar migh mine Böker ifrå som een Skällm och
tyff, iagh swarade, Dett iagh hade h. konung Mit:z breeff, och Borg-
mestere sambt Rådenns förlåf Därtill Där medh ginge wij Där ifrå
till Bencht Nillszenn²⁾ Bookbindare, Där funno Wij eenn Psallmbook,
och hos Hans Vnger³⁾ 2 Psallmböcker, Dem boro wij på Cemners Kamma-
renn. Något Där efter när wij kommo på Rådstugun, begynte de ändå
bättre skälla och utskämma migh, serdeles dänn unge Reusner, iagh kla-
gade wäll öfuer geualt som migh af desze Orolige Menniskor wedersers,
Männ hee Rådet ahnhörde Deres snorkande och påckande med talamorh,
männ migh bleef Dänna gången ringa assistentz bewijst, uthan till
Suar gifut att Rettenn wille Denne sak på een serdeles Dagh företaga,
och Parterna förlijka, Där medh måste iagh migh låta åtmöija: Endoch
Dätta war twärtt emot Hanns konungh Maij:tz privilegium, huillkett
medh rätta strax exequeras, borde, Så att iagh migh medh foogh här
öfuer högeligen hafuer till att besuära, hållst mädan mine förföllia-
re Sigh allestädes interiur berömt, huru de migh dett och dett gjordt
hafue och wille ännu giöra, huillket De och förledne Måndagh som war
Dänn 28 Maij, effter mörd^{sätt}sch/egenom Dänn unga Reuszner, hafua låthet
wrängeligen fullföllie: J thet att när iagh i Måndagz ef.m. oftest
gick på Ercon och i Packhuusett, och wille effter Christiann Willsz-
busenns och Tollnärens tillstånd besee Deras saaker, om Där och
woro Suänske Böker iblandh, emot privilegium hafuer Dänn unge Reus-
ner strax om mörgeonen medh stoor yffrigheet skällt migh för een Broö-
kikare, Skällm och annat meer, och när iagh ropade wittnen Där upå,
gick mästepartenn Follkett bårtt: Männ Hanns Hansonn stoog quar, och
Reuszner skällte allt fort, huar upå iagh honom swarade: Küke deine
TJÖREN Hornben bodde vid Bekbindaregränden, sedan kallad Bekbindaregården
(enl. Wrangel); 2) Se Holmiana et Alia, band II, sid. 245; han hade förmodligen
verkstaden i övre södra hörnet av Starbyk och intill Östträngsgatan; 3) se
Holmiana et Alia, band II, sid. 246; verkstaden låg vid Trängsund.

Mutter du Hure. Och gick så medh Hanns Hanszonn bortt; huilkett hann wäll wittnandes warder. Effter middagen hafuer hann migh öffuer tije gånger på broon ahnluppitt, och skällt migh för Brookikare och Schällm Så att iagh och äntlig badh Jacob Barkman Rådmann, att hann honom styra och tilltala weele, Det hann och gjorde. Männ thet hallu intet. Ja Desze mine affwundzmänn hafue Sigh offentligenn hoos Tullnärenn låtit höra att iagh intett medh hällszann skulle gå Där iffränn. När iagh Det förnam wille iagh gää heem åth, och om afftonenn widh Pasz kläckan 6 gick iag ifrån Broon, medh Jochim Sperlingh¹⁾, tå kom Dänne Renszner löpandes effter migh, och strax anföll han migh medh een stoor knijff baaklängz genom hattenn, fattade migh wid axlen och skaar migh efter strupann. och i det iagh gaf migh med huffwüdet tilbaka, skaar hann migh twärtt öfuer hakann een stoor skråma så att akägget borttföll, såsom tillseendes är, och bemelte Sperlingh, Päder Gråå, Erich Hendrichsonn, Casten Hoff¹⁾ och flere andre som thet ansåge, bättre än iagh berättandes och sanferdeligenn wittnandes warde. Och om icke Sperlingh och Päder Grå hadhe kommitt emellann, hade hann alldeeles mördat migh; förtij iagh hade ingenting hoos migh. Mådann iagh nu så skamligen är af desze sambtlige Bookbindare skällt och sedann i medler tijdh, Sakenn i Rätten swäfde på mördiskt sätt af Deres Där till utwalde, skamföret wordenn. Beder och begärer iagh Odhmiukeligenn, Att De såsom Konngz Förbudz eller Frijdzbreffz Brijtare måge tilböriligenn straffade blifua, betrachtandes, att the Sigh intet så mycket emoot migh såsom emoot H.R.M:tz högheet förgrijpit hafua.

Reus-
neri

Här upå swarade Dänn Vnge Reusneer skrifteligenn således:
svaar Jagh kan Dänne läflige Retten tjänsteligenn icke förhålla, huru een minn wederpartt Ignatius Meurer mig Orätträdeligenn förklarar och angifuer, och uti sönderheet kallar migh een Sträteröffuare, Jthem att iagh hafuer honom hinderwertz, skurit, huilkket hann alldrigh i ewigheet kann bewijsa. Hann är minn ahnklagare, will och Deszlijkes siellf wara Domare uti Dätta målet. Och effter Ignatius icke förtällier Orsakenn till Bänna Olycko, och swaranden må efter laagh så wäll för-

1) Ägde fastighet inom nuv. kv. Argus

höras som klagandenn, så hafuer iagh orsakerna kortteligenn författat. Dänn 20. Maij nästförledenn kom iagh till Jgnatium på Broon, Där hann gick och lurade effter Bartolomei Bookförares uti Vbsala 2. Raat Böcker, menandes Sigh och Dem uillia utpacka. Då sade iagh till honom: Glück zu zum Newen Brüggekiker Amt. Där till swarade hann: dein Mutter die angest huer - och ibland andra onyttiga ordh, som hann lätt af sinn onda mun utgå, sadhe hann: Wan es nicht hier auf der Bruggenn were, so wolt ich Dich mitt füszenn tretenn. Då sade iagh. Du hast Vns Buchbinder gnug brent. Han swarade Ich habe Dein Mutter die Huer brent, dett hann twänne reesor skamligen re-
peterade. Och efter minn S. Mooder är nu på tijende Åhrett i herranom afsompnadh, hade iagh sworit honom för hanns skamlige mun att betala, huillkett strax skeddtt hade, huar broon icke hafuer warit priuilegierat som migh sagtt är, Dätta är Orsakenn till denna olycke, tjänstligenn begärannedes, att Bänn läflige Rättenn wille Detta öfuerwäga och skärskåda, och migh uti Dätta fallet een rättwijs Sen-
tentz meddela på thet yttermeera olycko och klander må afwändt wara.

Wittnen som detta seedit och hördtt hade, blefue framkallade, Först framladhe Jgnatius Tollenärenns Lars Bengtssonns Zedell så lydandes: Sådana ordh hörde iagh them, att i skole achta eder, att i löpa så länge Där medh, att i intet gå medh hällszann Där iffränn, Sedann berättade Jochim Sperringh, att när han kom på Järntorgett, frågade Jgnatius honom om sinn Sän som bortkommen war, J thet samma kom unge Reusner baak om Dem, och slogh ignatium uti Ahnsichtett, och i thet samma skar hann och till, och Drabbade honom genom hattenn, och sedann i hakann genom skäggett, Då sade Jörenn Bookbindare, som och kom Dertill, Er hatt es well Verdient. Dett samma berättade och Castenn Häff och Erich Hindrichszonn som Dätta ahnsägo. Blefue gode Männ förordnade, som förlijka Sakenn, Nembligen Andreas Bureus, Erich Erichszonn, Hanns Nillszonn och Jacob Grundell.

Även med sin granne och kollega, translator regis Ericus Schroderus var Ignatius Meurer i delo. I tänkeboken för 1635 27/4 omtalas, att Schroderus besvarade sig över sin granne Ignatius Meurer

rer boktryckare, att han ej endast gjort hans hustru upstudsig mot honom utan ock, att han haft träget umgänge med henne och en lättfärdig "conversation", därav slent rykte kunde upkomma o.s.v. Erik Schroderus var gift före 1615 30/4 med en Elisabeth, om vilken i vigselboken blott upplyses, att hon var syster till Jonn Jonsson. Efter hennes död trädde han i äktenskap 1635 3/2 med hustru Elisabeth Krolle. Den 27 maj 1635 förekommer målet ånyo. Mäster Schroderi ombud inlade en "protestation" mot Ignatii edgång m.m. Den senare begärde dom och gick eden sålunda: "Jag Ignatius Meurer, Swär widh Gudh och hans helige Euangelium, att iag aldrig hafuer haft någon lekamblig beblandelse, som man och qwinna pläga hafua, tilsamman medh hustru Elisabet M. Erics Schroderi hustru, som iag är beskylt före, och för then skuld wet mig aldeles och i alla motto för henne frijwara, Så Sant mig Gudh hielpe till lijff och Siäll och all min wälfärd". Sedan därefter 11 laggiärdsmän gjort ed, att den ed, som Ignatius gjort, var ^{ren} en/ed och icke men, blev han av rätten frikänd.

I tänkeboken för 1638 28/4 finna vi honom åter i kontakt med domstolen. Han dömdes, emedan han olovligen hade talat mot överheten att vara "fästadt", till dess saken blir utförd. Ignatius bad nu om nåd, sade sig icke hava gjort det i någon ond mening. Han kunde Borgerskapet icke slippa för än han deras mening och besvär i Pennann fattadt hadhe. War och eendeels moot hansz willie; befalltes sig betänkia hwadh han med schächt (?) kunde förbättra. Den 5 april finna vi i tänkeboken följande. Överståthällaren förhöll Ignatius Meurer hans otijdiga och obetänkta skrivelse för Borgerskapet. Dock förläto de hogwelborne herrar honom på grund av hans ödmjuka supplication, "doch där hann een annan Reesa med något sådant framkomme, skulle och dänna saakenn honom öppenn stå, och tå härdeligenn androm till Wahrnagell och efftersyn straffatt warda", o.s.v. en villkorlig dom alltså.

Meurers dödsdag är sen gammalt känd. I Storkyrkan stod liket bisatt i två månader 1672 3/3-3/5.